

ATZINUMS PAR
IZMAIŅU NOVĒRTĒŠANU AKREDITĒTĀ STUDIJU VIRZIENĀ
RĒZEKNES TEHNOLOĢIJU AKADEMIJAS
STUDIJU VIRZIENA “IZGLĪTĪBA, PEDAGOĢIJA UN SPORTS”
PROFESIONĀLAJĀ BAKALaura STUDIJU PROGRAMMĀ “SKOLOTĀJS” 42141

Eksperte:

Ilga Salīte, profesore, Dr.paed., UNITWIN UNESCO Katedras *Tradīcijas un inovācijas mijiedarbība izglītībā ilgtspējīgai attīstībai* vadītāja Daugavpils Universitātē (UNESCO eksperts ilgtspējīgas augstākās un skolotāju izglītības jautājumos).

Ārējās novērtēšanas vizītes datums: 2017.gada 13.aprīlis.

1. Informācija par izmaiņu novērtēšanu

Vērtējuma priekšmets ir Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijas (turpmāk tekstā - RTA) **iesniegums** (23.01.2017., Nr.4.10/518) LR Akadēmiskās informācijas centra augstākās izglītības kvalitātes aģentūrai (turpmāk tekstā – AIKA) **ar lūgumu pieņemt izskatīšanai izmaiņas profesionālā bakalaura studiju programmā “Skolotājs” (kods- 42141).** Studiju programmas licence Nr.04048-33, 07.03.2005. Programma tiek īstenota studiju virzienā “Izglītība, pedagoģija un sports”. Studiju virziens un studiju programma ir akreditēta līdz 2019.gada 18. jūnijam (19.06.2013., studiju akreditācijas komisijas sēdes lēmums Nr. 179).

2. Informācija par avotiem, uz kuriem balstīts novērtējums

2.1. RTA iesniegtie dokumenti:

- RTA rektora iesniegums (23.01.2017. Nr. 4.10/518) par izmaiņām profesionālajā bakalaura studiju programmā “Skolotājs”,
- izraksts no RTA Senāta lēmuma (2016, gada 20.decembrī), kurā apstiprinātas izmaiņas 2.līmeņa profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmā “Skolotājs”,
- izstrādāto studiju programmas “Skolotājs” izmaiņu pamatojums,
- darba devēju un profesionālo organizāciju atsauksmes,
- studiju moduļu “Latviešu valodas kā dzimtās valodas un kā svešvalodas” un “Sociālo un pilsonisko zinību skolotājs” profesionālās specializācijas kursu daļas un izvēles daļas saturs,
- izmaiņas studiju moduļa “Svešvalodu (angļu vai vācu)” nosaukumā un saturā,
- Jaunieviesto studiju kursu programmas.

programmas akreditācijai un (2) informējot programmas vadību par IZM skatījumu uz RTA piedāvātajām izmaiņām akreditētajā studiju virzienā. Sarunā pamanīju pārsteigumu un atpazinu, ka augstskolas skatījums par profesionālo kvalifikāciju atšķiras. IZM ieteikumi bija pārsteigums. Pamanīto divu atšķirīgu skatījumu pastāvēšanu, uztvēru kā signālu, **ka jāmeklē dziļāka skaidrojuma saknes.** Iemeslu dažādajai izpratnei par kvalifikāciju meklēju arī pēc vizītes, atgriežoties pie dokumentu pārskatīšanas.

Dokumentu pārskatīšanā tika atrasts iemesls, kas bija palicis nepamanīts akreditācijas lapas **pielikuma tekstā**. Iespējams, ka tas bija izsaucis gan pārsteigumu, gan ietekmējis divu uzskatu izveidošanos par izmaiņām profesionālās kvalifikācijas nosaukumu izmantošanā. Attieksme pret akreditācijas dokumentiem parasti balstās uz uzticēšanos akreditācijas komisijas lēmumam un netiek apšaubīta. RTA akreditācijas dokumentā ir ieraksts “pamatizglītības skolotājs sākumskolā ar tiesībām ...”. Studiju virziena akreditācijas lapa un tās pielikums parakstīti 02.08.2013.gadā. Akreditācijas lapas Nr. 177 pielikumā norādīta profesionālā kvalifikācija “pamatizglītības skolotājs sākumskolā ar tiesībām mācīt vienu priekšmetu pamatskolā”, pēc formulējuma ir **neatbilstoša Vispārējās izglītības likuma prasībām 2013. gadā, kad akreditācijas lapa ar pielikumu tika parakstīta un izsniegta.**

Pētīju vēsturisko kontekstu Vispārējās izglītības likuma 30. panta pakāpeniskajā pilnveidošanā, laikā no 2005.gada līdz 2011.gada likuma grozījumiem. Tā 2005.gadā 30.panta formulējums norāda uz pamatskolas programmas īstenošanu 9 gadu laikā. 30.panta 3. punktā norāde uz to, ka “sākumskolās īsteno daļējas pamatizglītības programmas” un 30.panta 4. punktā, ka “pamatskolās īsteno pilnas pamatizglītības programmas”. Pēc likuma grozījumiem, kas stājās spēkā 03.08.2011., 30.panta formulējums, par pamatskolas programmu īstenošanu 9 gadu laikā, panta 3. punktā norāda, ka “sākumskolās īsteno pamatizglītības pirmā posma izglītības programmas 1.-6. klasei” un 4.punktā, ka “pamatskolās īsteno pilnas pamatizglītības programmas”.

Redzams, ka Vispārējās izglītības likuma pilnveidošana, kas tika veikta 30.pantā, paredzēja pamatizglītības pirmā posma programmas un pilnas pamatizglītības programmas iedalījuma ieviešanu. Tā tika atrasta saistība starp pedagoga kvalifikāciju un izglītības programmas īstenošanu un, tas ļāva izslēgt sākumskolas jēdziena izmantošanu profesionālās kvalifikācijas nosaukumā.

RTA iesniegumā par izmaiņu novērtēšanu ir saglabāta akreditācijas lapas pielikumā minētā profesionālā kvalifikācija, kuras nosaukums nav pamanīts ne ministrijā, ne augstskolā nav pamanīts kā likuma prasībām neatbilstošs profesionālās kvalifikācijas nosaukums uz akreditācijas lapas sagatavošanas laiku.

RTA prasīto izmaiņu uzskaitījumā un pamatojumos tiek norādīta kvalifikācija “pamatizglītības skolotājs sākumskolā ar tiesībām...”, kas neatbilst Vispārējās izglītības likumam un izmaiņās tiek prasīta kvalifikācija “sākumizglītības skolotājs ar tiesībām mācīt vienu priekšmetu pamatskolā vai...”. Piedāvātās izmaiņas pamatojumā ir atsauce, uz MK noteikumiem Nr.662 no 28.10.2014., kas tiek izmantoti studiju moduļa “Sākumizglītības skolotājs” pamatošanai. MK noteikumu nosaukumā (Pedagogiem nepieciešamā izglītība un profesionālā kvalifikācija un profesionālās kompetences pilnveide B programmās) minētā “profesionālā kvalifikācija” un tabulā minētais “pedagoga profesijas vai amata nosaukums / sākumizglītības skolotājs” izskatās gan saprotams, gan maldinošs. Iespējams, ka šiem MK noteikumiem ir nepieciešams skaidrojums, kādā jāskata šo noteikumu un Vispārējās izglītības likuma satura saistība. Minētie MK noteikumi paver iespēju lietot “sākumizglītības skolotāja kvalifikācijas” jēdzienu. Rodas jautājums, kā tas ir vērtējams Vispārējās izglītības likuma kontekstā un kādos kontekstos (laikam specifiskos) to varam lietot, ja vien tā nav divu dokumentu nesaskaņotības kļūda.

- 2.2. IZM atbildes vēstule (2017.gada 23.februārī Nr. 2017/11 – 028), kas tika sagatavota uz AIKA lūgumu izteikt viedokli par RTA pieteiktajām izmaiņām profesionālā bakalaura studiju programmā “Skolotājs”.
- 2.3. Papildinformācija no RTA (09.03.2017. Nr.3.8/717), kuru augstskolai bija lūgusi AIKA, dokumentu pārbaudes procesā.
- 2.4. Eksperta vizītes laikā noskaidrotais un atzinuma sagatavošanā secinātais.

Atzinuma sagatavošanas procesā īpaša loma bija dokumentiem, kuri izaicināja uz atšķirīgu skolotāja profesionālās kvalifikācijas interpretāciju RTA skatījumā un pašreizējos normatīvajos dokumentos. Tika atrasts iemesls, kas ietekmēja uzskatu atšķirību dokumentos. Tas pavērsa ceļu programmas “Skolotājs” efektīvākai izmaiņu pilnveidošanai un veiksmīgai īstenošanai.

Iesniegums par izmaiņām profesionālajā bakalaura studiju programmā “Skolotājs” (23.01.2017. Nr. 4.10/518). Izmaiņas ir izstrādātas programmas īstenošanas un pašnovērtējuma sagatavošanas procesā, pamatotas ar profesionālās bakalaura studiju programmas iekšējās attīstības un arī ar plašākām sociālajām un reģionālajām attīstības vajadzībām. Starp piedāvātajām izmaiņām ir dažas, kas rada jautājumus un konceptuāla skaidrojuma meklējumu nepieciešamību:

- mainīt piešķiramo kvalifikāciju no “pamatizglītības skolotājs sākumskolā ar tiesībām mācīt vienu priekšmetu pamatskolā...” uz “sākumizglītības skolotājs ar tiesībām mācīt vienu priekšmetu pamatskolā...”. Izmaiņa ir saistīta arī ar lūgumu mainīt studiju moduļa “pamatizglītības skolotājs sākumskolā” nosaukumu uz “sākumizglītības skolotājs”,
- ieviekt studiju moduli “Sociālo un pilsonisko zinību skolotājs” ar iegūstamo grādu un kvalifikāciju – profesionālais bakalaurs izglītībā un sociālo un pilsonisko zinību skolotājs.

IZM atbilde par RTA pieteiktajām izmaiņām profesionālā bakalaura studiju programmā “Skolotājs”. Atbilde sagatavota uz AIKA vēstuli (2017.gada 23.februārī Nr. 2017/11 – 028), kurā tika izteikts lūgums par IZM viedokli par izmaiņām RTA iesniegumā. Atbildi sagatavoja Izglītības un zinātnes ministrijas Izglītības departaments (vēstule Nr. 01-17e/970). IZM atzinuma vēstulē ir norādīts, ka izmaiņu apstiprināšana studiju programmā “Skolotājs” **netiek atbalstīta, jo nepieciešams veikt izstrādāto izmaiņu pilnveidi**. Vēstules tekstā ir piedāvāts: (1) ministrijas lūgums RTA mainīt studiju moduļa “Pamatizglītības skolotājs sākumskolā” uz “Pamatizglītības pirmā posma skolotājs”, lai iegūstamās kvalifikācijas nosaukums atbilstu Vispārējās izglītības likuma 30.panta formulējumiem un arī (2) izvērtēt “Sociālo un pilsonisko zinību skolotāja” kvalifikācijas nosaukuma maiņu ar “Sociālo zinību skolotājs” kā arī izvērtēt iespēju veidot studiju moduli “Vēstures un sociālo zinību skolotājs”, kas tiktu veidots uz pašreizējiem spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem.

IZM sniegtā atbilde par RTA iesniegumu AIKA ar lūgumu pieņemt izskatīšanai izmaiņas profesionālā bakalaura studiju programmā “Skolotājs”, ir balstīta uz pašreizējā Vispārējās izglītības likuma 30.pantā noteikto saistību starp pedagoga kvalifikāciju ar izglītības programmas īstenošanu, nevis izglītības iestādes struktūru un mācību procesa organizācijas formu.

Jāpiekrīt IZM vēstulē izteiktajam vērtējumam un priekšlikumiem, jo tie ir saskaņoti un ir atbilstīgi pašreizējām normatīvajām prasībām.

Vizītes laikā, sarunās ar programmas vadību, piedāvāju pārrunāt jautājumu par kvalifikācijas nosaukuma izmaiņām. Iejaucos sarunā, atgādinot (1) par diskusijām, kad (2010.-2011.) tika meklēta atteikšanās no “sākumskolas skolotāja” profesionālās kvalifikācijas nosaukumā, kas bija izvēršusies gatavojot skolotāju

Pēc likumam neatbilstīgas iegūstamās profesionālās kvalifikācijas nosaukuma akreditācijas lapas pielikumā atklāšanas, kļuva saskatāms, ka RTA lūgumā un pārējos dokumentos ir jāveic izmaiņu pilnveidošana, kas izslēdz sākumskolas jēdziena izmantošanu profesionālās kvalifikācijas nosaukumā.

Piekrītu IZM piedāvājumam, ka no sociālo zinātņu jomā iekļauto disciplīnu perspektīvas ka kvalifikācijas nosaukums ir korektāks, ja to nosauks "sociālo zinību skolotājs", nevis "sociālo un pilsonisko zinību skolotājs". Kvalifikācijas izmaiņu piedāvājums studiju programmā "Skolotājs" gan lūgumā par izmaiņu apstiprināšanu, gan Senāta izrakstā rada neskaidrības, tāpēc ir pašsaprotams, ka AIKA aģentūra bija lūgusi atzinumu no IZM un arī augstskolas rakstisku papildinformāciju par izmaiņām studiju programmā "Skolotājs".

Pēc papildinformācijas kļūst pārskatāmākas izmaiņas, kas piedāvātas studiju moduļos: studiju kursu apvienošana un jaunu ieviešana. Kopumā paredzētās izmaiņas studiju moduļos norāda uz programmas "Skolotājs" pilnveidošanas apliecinājumiem, kuri norāda uz pieļaujamu pakāpenisku attīstību.

3. Vizītes gaitas un tikšanās ar augstskolas pārstāvjiem pārskats

Eksperta vizītes laiks 2017.gada 13.aprīlī. Izmaiņu novērtēšanas vizītes plāns paredzēja tikšanos ar studiju programmas vadības pārstāvjiem, tikšanos ar studiju programmas īstenošanā iesaistītajiem mācībspēkiem un noslēguma sarunas.

Sarunās par programmas attīstību un pieteiktajām izmaiņām tika pārrunāti RTA studiju virziena "Izglītība, pedagogija un sports" būtiskākie jautājumi par piedāvātajām izmaiņām programmas "Skolotājs" īstenošanā. Tika pārrunāti un izvērtēti studiju programmas īstenošanu mērķi un ar tiem saistītie uzdevumi satura un programmas kvalitātes pilnveidošanai, ieviešot izmaiņas bakalaura studiju programmas "Skolotājs" moduļos. Programmas izmaiņu nepieciešamība tika pamatota plašā sociālās un skolotāja profesionālās attīstības skatījumā ar darba devēju un profesionālo organizāciju viedokļu izpēti. Programmas vadības pārstāvju *dzīvā pieredze* (līdzdalības darbības pētījuma termins) studiju moduļu ieviešanā, tika piedāvāta atvērtā sarunā, kurā bija saskatāma *sadarbības paradumu pieredze* un interese par jautājumiem, kā mūsdienīgāk aktualizēt studiju kursu satura izmaiņas, jaunākās literatūras atjaunošanu, lai studējošajiem piedāvātu viņiem personiski nozīmīgu, jēgpilnu programmas apguvi. Iepriekš skatītie dokumenti un saruna par izmaiņām programmas "Skolotājs" moduļu līmenī tika pamatotas ar notiekošajām dinamiskajām izmaiņām un iespēju meklējumiem, kas ļauj nepazaudēt augstskolai svarīgo jautājumu par izglītības kvalitāti un īstenot arī jautājumu par kompetenču pieejas ieviešanu. Studiju moduļu pilnveidošana tika piedāvāta ar lūgumu atbalstīt sākumizglītības skolotāja moduļa ieviešanu, veikt izmaiņas svešvalodu, latviešu valodas, sociālo un pilsonisko zinību skolotāja izglītības moduļos, kā arī ieviest studiju moduli "Sociālo un pilsonisko zinību skolotājs". Izmaiņas moduļu saturā, konkrētu jautājumu un studiju kursu apjomā, studiju kursu apvienošanā tika pārrunātas ciešā saistībā ar kvalifikācijas jautājumiem. Tāpēc sarunā izmantoju iejaukšanās pieeju, lai noskaidrotu programmas vadības skatījumu uz kvalifikācijas nosaukumu jautājumu. Par šo iejaukšanos un tās ieguvumiem minēju šī atzinuma 2.punktā.

Tiekoties ar studiju programmas īstenošanā iesaistītajiem mācībspēkiem tika pārrunātas izmaiņas par studiju kursu iekļaušanu apvienojot tos vai ieviešot jaunus. Izvērsās saruna par integrēšanas pieejas izmantošanu studiju kursu un programmu veidošanā mūsdienās. Programmas "Skolotājs" īstenošanā sarunā apliecināja, ka starp-disciplinārā un trans-disciplinārā pieejas var būtiski ietekmēt programmu efektivitātes pilnveidošanu.

Programmas “Skolotājs” vadības un docētāju skatījums uz programmas attīstību, perspektīvais redzējums par tās attīstību tika uzturēts un saistīts ar profesionālās kvalifikācijas skaidrojumu, kurā nepārprotami tika izmantots “skolotājs sākumskolā” un/vai “sākumizglītības”, arī “pilsonisko zinību skolotājs”.

Sarunās ar studiju programmas vadības pārstāvjiem un programmas īstenošanā iesaistītajiem mācībspēkiem, tika pārrunāts IZM lūguma pilnveidot izmaiņu formulējumus iespējamais pamatojums. Kā jau minēju iepriekš, īstais cēlonis tika atrasts pēc akreditācijas lapas pielikuma teksta kļūdas atklāšanas, kurā tika atrasts profesionālās kvalifikācijas nosaukums bez sākumskolas jēdziena izņemšanas, kaut arī tas jau bija izņemts no Vispārējās izglītības likuma 30.panta kopš 2011.gada. Studiju virziena studiju programmā “Skolotājs” studiju moduļi, kuros tika pieteiktas izmaiņas kļuva pārskatāmāki un saprotamāki. Ir atbalstāmas izmaiņas, kuras ir piedāvātas studiju kursu pilnveidošanā. Pēc tikšanās ar moduļos strādājošajiem docētājiem, secināju, ka darbs ar studiju kursu pilnveidošanu, apvienošanu un tālākais redzējums par programmas attīstību rada pārliecību par komandas mērķtiecīgu sadarbību jēgpilnu meklēju procesā. Saskatu, ka šajā līmenī programmu īstenojošā komanda ir spējīga elastīgai programmas “Skolotājs” īstenošanai.

4. Secinājumi

Studiju programmas “Skolotājs” īstenošanai ir *būtisks lēmums par kvalifikācijas nosaukumu*. Nepieciešama IZM un AIKA viedokļu saskaņošana un vienošanās par kvalifikācijas nosaukumu, kas pašreiz RTA Studiju virziena akreditācijas lapas pielikumā, neatbilst Vispārējās izglītības likuma prasībām. Jāpārbauda šīs neatbilstības rašanās izcelsmi.

Pēc izmaiņu saskaņošanas ar normatīvajām prasībām ir iespējama ātra RTA piedāvāto moduļu un kvalifikāciju nosaukumu pilnveidošana un izmaiņas. Tam ir reāls pamats.

Studiju virzienam atbilstošās studiju programmas nosaukums, kods, īstenošanas vieta, īstenošanas formas, studiju programmas īstenošanas valodas un grāda izmaiņas netiek prasītas. Tiek saglabāta iepriekšējā studiju programmas atbilstība studiju virzienam.

Vizītes laikā pārliecinājos, ka programmā strādājošie ir *sadarbībā saliedēta komanda*, kurai ir savas darbības mērķa apziņa un arī uzkrāta sadarbības pieredze kopīgu darbu īstenošanā.

Studiju moduļu un studiju kursu līmenī RTA programmas “Skolotājs” radošā komanda ir gatava īstenot iecerētās satura apguves un pētnieciskās darbības saistības uzturēšanu programmas īstenošanā. Programmas īstenošanā saskata nepieciešamību pakāpeniskām izmaiņām un gatavi turpināt gan adaptīvos, gan radošos meklējumus, kas ir tiek īstenoti veselīgas kop-sadarbības attiecībās. Mūsdienīgu augstākajā izglītībā tā ir vērtība augstākās izglītības potenciāla atvēršanai un tās izmantošanai veidā, kad izglītība tiek atvērta dinamiskas/ kompleksas sistēmas kapacitātes izmantošanai, kura ļauj saglabāt vietējās attiecības starp tradīcijām un inovāciju meklējumiem un arī iesaistīties globālu kompleksu jautājumu risināšanā, īstenojot skolotāju un augstākās izglītības programmas.

Lūdzu AIKA noskaidrot IZM viedokli par pašreizējo interpretāciju saistībai starp Vispārējās izglītības likuma un MK noteikumiem Nr.662 no 28.10.2014 saistību akreditēto programmu izmaiņu ieviešanas kontekstā, jo minētie MK noteikumi paver iespēju lietot “sākumizglītības skolotāja kvalifikācijas” jēdzienu un rodas jautājumi par kontekstiem, kādus var lietot šo dokumentu saistības izmantošanas gadījumos.

5. Rekomendācijas RTA

Pilnveidot pamatojumu programmas “Skolotājs” profesionālās kvalifikācijas izmaiņas, atbilstīgi IZM ieteikumiem un sagatavot normatīvajām prasībām atbilstošus pamatojumus. Moduļu un kvalifikācijas nosaukumos ir korektāk atsaukties uz sociālajām zinātnēm, kurās ir uzsvērtā šo zinātņu integrētā būtība, kas var tikt izjaukta ar atsevišķu satura jautājumu izdalīšanu.

Īstenot programmas “Skolotājs” moduļu saturu un ieviest izstrādātās izmaiņas studijuursos.

6. Priekšlikumi

Piekrītu IZM ieteikumam (IZM vēstulē) par sociālo zinību moduļa nosaukumu un arī piedāvāju pārdomāt pamatojumu pedagoga kvalifikācijas nosaukumam, kurā ir norāde uz “pilsoniskajām zinībām”. Saskatu, ka pašreiz ir jāizmanto sociālo zinātņu nosaukums, kurā ir uzsvērtā šo zinātņu integrētā būtība, neatdalot atsevišķus satura jautājumus. Iespējams, ka RTA šajā jautājumā netiešā veidā var veicināt plašāku diskusiju par sociālo zinātņu integrēšanas pieejām un arī atvērt diskusiju par sociālo un humanitāro zinātņu (Eiropas SSH jomas) pašreizējo jautājumu īstenošanu zinātniskajos pētījumos un augstskolas izglītības programmās un mūsu valsts iesaistīšanos šajos procesos. Tas dotu iespēju pārdomāt pamatojumu par mūsu valstī izveidojušos struktūru, kurā humanitārās un sociālās zinātnes (HSS) tiek skatītas citā saistībā. Pirms nākošās akreditācijas rodas jautājums, kā tas atklāsies akreditācijas ekspertu skatījumos un secinājumos. Vai tur arī nevar parādīties analoga situācija par neatbilstību kādam Eiropas normatīvajam dokumentam, kāda tika saskatīta ar profesionālās kvalifikācijas nosaukumu izmantošanu RTA akreditācijas lapas pielikumā un faktisku neatbilstību normatīvajām prasībām, kas izsauc tālāko virkni uzlabojumu un izmaiņu programmas pilnveidošanā neatpazīstot šīs neatbilstības dziļākos cēloņus.

Iespējams, ka normatīvo prasību dokumentu saistība un interpretācija skolotāja profesionālās kvalifikācijas gadījumā varētu būt jautājums, kuru ir jāaktualizē dialogā ar visām augstskolām, lai sniegtu palīdzību programmu vadībai un programmu īstenotājiem, lai uzlabotu akreditācijas dokumentu atbilstību normatīvajām prasībām.

Izpētot RTA lūgumu pieņemt izskatīšanai izmaiņas profesionālā bakalaura studiju programmā “Skolotājs” (kods- 42141), iesniegtos dokumentus un iepazīstot apstākļus vizītes laikā, piedāvāju atļaut RTA veikt iesniegtās izmaiņas moduļos un studijuursos un pilnveidot risinājumus par kvalifikācijas nosaukumu saskaņošanu ar normatīvajām prasībām.

Vārds, uzvārds / paraksts

Ilga Salīte

